

לפני 25 שנה

אז ראש מערכת השבועון המצרי, "אכבאר אל-יום" שתואר את רשמי ביקרו בעזה, במילים: "איזור הכיבוש (עזה) אינו אלא כלא אחד גדול: מצפון יושבים היהודים, ממערב הים, ממזרח שוב היהודים ואילו מדרום — המצרים".

כשער הגליון: ליואנה קרמו, אקרוכטית בת 18, אחת המשתתפות במופעו ה"וירטואוזי" שאמרה לכתב "העולם הזה" אחרי שצולמה בכלוב האריות: "אני מוכנה להלך יחפה על חוט תפירה דקיק מעל לפיסגת המונבלו בהרי האלפים, ובלבד שלא להיקלע לממלכת-היער".

גליון "העולם הזה" שיצא לאור לפני 25 שנים בדיוק, הציג לקוראים במדור "קורא יקר" שינויים שנערכו במערכת השבועון, והתבטאו בפתחת 2 מניפים למערכת השבועון, בירושלים ובחיפה. בראש הסניף הירושלמי, הוצב צלם המערכת דוד רובינגר*, בראש הסניף חיפאי, הועמד נתן ריבון**. את מקומו של דוד רובינגר כצלם המערכת תפס, צלם העיתונות סאול גולדמן. חבר ניסף במערכת היה צבי שני, שעלה ממצרים, אחר 25 שנים בצמרת העיתונות המצרית, שב התפרסם בראיונות שערך עם מאהטמה גאנדי, ג'ורג' ברנאהרד שני, אנדרה מורווא ואחרים. צבי שני, נתמנה כעורך מדור "במרחב".

בגליון "העולם הזה" לפני 25 שנים, הובאה כתבת-חקירה על המתרחש כאגב החולה המתייבש***, כתבה שהקיפה את ארצות הים של דייגי וירי-המעלה, וקיבון חולתא. המדור "במרחב" המשיך להתמקד בעצות הפנים של הניסוח. מאמר נוסף בכתבת "עזה — כלא אחד" ציטט העיתונאי המצרי הצעיר, חסנין הייכל,

חסנין הייכל על המצב ברצועת עזה * הגדה של פסח עם

"יונת השלום" של פאבלו פיקאסו * מהפיכה בקובה *

סטארין מיט * אלפיים הפגישות של חיים וייצמן *

"העולם הזה" 755
תאריך: 15.4.52

דאגות לעתיד: שתי אחוזותיו בקובה מבטיחות את פרנסתו ברווחה. כי בקובה אין מהפכן מפקיע את רכוש קודמו — פן יטע רעיון מסוכן מדי בראש המהפכן הי עולל לרשת את מקומו.

שחמת

המלכה היא סטארין

משודר לכתב העת אנקוויר שאלופי השחמת הסובייטי הגיעו למסכנה גורלית, בה הרצו את דינו של לוח השחמת לטמין עה פוליטית, גילה העיתון את מזימתם: ביטול השמות הקפיטליסטיים של "המלך", ו"המלכה" והחלפתם בשמות סוציאליסטיים. אחריהם החלו השחמטאים הסובייטיים בחיפושם בלשניים. כתב העת האמריקאי החליט לגלות יוזמה שיתופית מערב מזרחית, הציע שמות תחליף ליתר הכלים.

הוסיף עורך כתבה העת במאמרו הראשי: "כדי לבטא את מישטר המישחקים הפוליטיים של ברית-המועצות יש לכוונת את "החיליים" "עבדים"; את ה"פרש האביר" — "טובאריש"; ואילו "צריח" יקרא ה"קרמלין". ל"מלך" הציע העיתון האמריקאי את השם האידיאלי "קומיסאר".

לבסוף תהה העיתון: כיצד תיקרא ה"מלכה, אשר תפקידה בקרב המתנהל על הלוח המשובץ הוא החזק ורב ההשפעה ביותר? והסיק העיתון: אין ברירה, ה"מלכה" הנשית תיאץ לוותר על מינה, כי השם היחיד ההולם את מעמדה, הוא "סטארין".

אנשים

● חברת הפירסומים הפילוסופיים בני ג'וריון עומדת להוציא כרך מאמרים חדש, מתורגם מעברית. המחבר: ד"ר בן-גוריון. המאמרים: מיבחר נאומים שנישאו על-ידי ראשי-משלת ישראל מאז הקמתה.

● ספר אחר שיופיע בחודש הבא בניו יורק הוא סיפרו של יעציה הכלכלי של הממשלה, ד"ר (דוקט) הורביץ בשלי חזות מדינה נולדת. סיבת העיכוב להופעת הספר בתרגומו האנגלי אחר ששתי מהדורות העבריות אולו: הצפת השוק האמריקאי בספרים אודות ישראל.

● ספר לימוד לתורת הדיפלומאטיה שי הופיע השבוע בהוצאת בית-הספר הלונדוני לכלכלה הביא דוגמה משכנעת להצלחת הדיפלומאטיה האישית, המנוהלת בעיקרה על-ידי ראיונות, שיהות ומיכתבים. הדוגמה: ד"ר חיים וייצמן, שגילה למחבר הספר כי ערך לפחות 2000 מיפגשים עם אנשי מדינה רמי-מעלה בטרם אושרה הצעה רחבת-סופית.

● מפורסם שייכי הנגב פוליימאן א"י הווייז, החליט לקשט את המדיאפה (בית האורחים) שלו, ותלה על כותלו הדרומי ארבע תמונות גדולות, נתונות במסגרות זכוכית, בעלי התמונות: ד"ר זאב הרצל, ד"ר חיים וייצמן, דוד בן-גוריון וסוליימאן א"י-הווייז.

טיים, חוקק כמה חוקים מתקדמים. אולם סופו היה דימוקראטי מדי, והוא נוצח בי בחירות שנערכו בשנת 1944.

הצלת הריפובליקה. אך באטיסטה לא נואש. הוא ידע שקריאת העם בוא תבוא. כדי להיות בטוח לגמרי, ניהל תעמור לה בין קציני הצבא והמשטרה, שהנשיא פריאו לא נשא חן בעיניהם. לבסוף (אחרי שהמישרות המתאימות הובטחו לקצינים המתאימים) היה ברור לגמרי שהעם היה מוכן להפיכה. כמקובל נשלחה הודעה מוקדמת לנשיא, שהסתלק בחשיכת לילה, והותיר את שומריו להריגה.

"הצבא חולל את ההפיכה" הודיע מפקד המשטרה החדש, רפאל סאלאס. באנו אל הגנרל באטיסטה וביקשנוהו להציל את הריפובליקה". הפניה לא הייתה לשווא: "הגנרל, שהיה תמיד ער לאחריות, ונטל את הפיקוד לידיו".

עתיד בטוח. אותה שעה כבר ישב הנשיא-לשעבר באחוזתו, אחר שהצטייד ב"סכום כסף מספיק, עבר ממדינת האי (הגדוד לה פי חמישה וחצי משטח ישראל) לעיר מקסיקו. אולם שם לא היה לו מנוח: כשי הפיעו בבית-המלון המפואר, בו התגורר, כמה אנשים מזויינים. הנשיא-לשעבר הבין את הרמז, עבר לפלורידה שטופת השמש שבארצות-הברית, שם השתקע והקדיש את חלומותיו לשיחור מולדתו מעול ה"עריץ, ואת זמנו למנוחה. לא היו לו כל

אל עבר רחבת הארמון, והתבוננו בשתי שורות החיילים בעלי הרובים המכודנים, שהקיפו את הבניין. לא עלה על דעתו של איש מבין האזרחים להתערב בעניין. הם ידעו את כללי המישחק, והם ידעו ש"הדבר אינו נוגע להם לכאורה.

ותיק במקצוע. ואכן, ההפיכה התנהלה כסידרה, בהתאם לתוכנית. לפי הר כללים מותר להרוג שומר אחד או שניים, אך אסור לפגוע בנשיא שולק. זהו כלל בדוק של שמירה עצמית — מעין "אל תהרוג אותי, ולא אהרוג אותך". שהרי איש אינו יכול לתפוס את השלטון בקובה, ו"לדעת בביתחון כמה זמן יחזיק בו.

האדם שניצח על המלאכה ידע, כמובן, את כל הכללים בעלי-פה. הוא לא היה חובב במקצועו. ליהפך, הגנרל פולגנציו באטיסטה אי זולדיאר*, בן ה-51, הוא ותיק מאוד במקצוע. הוא הפיכתו הראשונה ב"1933, כאשר היה סרג'נט פשוט (ונתמנה מיד לראש המטה הכללי). משך השנים סילק שלושה נשיאים, מינה שני נשיאים, וגם היה נשיא בעצמו. בימי כהונתו הרגיש את עצמו בטוח יתר על המידה. החל משתעשע ברעיונות דימוקראטי

* משטרו של באטיסטה הופל ע"י פידאל קאסטרו וצ'יה גווארה, שלחמו משך שני תיים במלחמת גרילה עקובת-דמים, עד להשתלטותם על הוואנה, ב"1 לנואר 1959.

העם

לשוא הוריקו הרים

כל בעלי המכוניות בערים החליטו לחוג את ליל-הסדר בבתי זולתם. או כך, לפחות, היה נדמה לאדם שיצא להחובות בשעה 11 לפני חצות, וראה את אלפי המכוניות, וביניהן מוניות, מצטופפות כנף אל כנף.

במדינה בה פוחתת השפעת הדת, נותר טכס ליל הסדר איתן וחוק. למאות ולא-פנים מעלה הוא את חזיונות הילדות, הנר אים משום מה בדמיון מאושרים משתיו במציאות. אסילו הכופרים הקיצוניים ביותר לא יכלו לסתום את החלל, ונאלצו להמר ציא טכס-תחליף. הדוגמה הבולטת: הגדת הפסח של הקיבוץ הארצי (השומר הצעיר) מצוירת לפי מיטב כללי הצירור החדשני ויונת השלום המפורסמת של פאבלו פיר קאסו ("היונה העושה בום"). המתאמת את מסורת הדורות לתעמולה הפוליטית, ו" מסתכמת בפסוק: "שים שלום ופרוש סוכת שלום על ישראל ועל העולם כולו".

ראילו מסורת אחרת, מתנוונת. ביום ה"ראשון של פסח, היום המסורתי של ה"טילום, קטנו כבישי הארץ, מעטה התור עה גם בכבישי עמק יזרעאל, רוחות ה"שמים, שהביאו עמהם עננים אפרים אשר הסתירו את השמש כל כמה דקות ועשו יד אחת עם ממשלת ישראל, כאשר בייקרה את מחירי הדלק הפכה גם טיול קטן להוצי אה רבתי. וייתכן שפעלה גם סיבה נפשית עמוקה יותר: לא הוותיקים ולא העולים החדשים, שהסכו לפני חודש רוב במדינה, לא גילו עוד עניין בהרים המוריקים ו" בגאות שופעי הפרחים של ישראל, שהם יפים בחודש ניסן יותר מאשר בכל עונה אחרת בשנה.

קובה

חמרון רק המרון

טנק אחד דהר ע" לרחבת ארמון הנשיא בהוואנה, ירה צורר בודד למען הרושם. שני השומרים של הארמון צנחו ארצה, הרונים, היה זה סימן כי המישחק החברתי הנקרא בקובה (כבשאר ארצות אמריקה ה"לטינית) בשם "הפיכה" עבר סיבוב נוסף.

הבשורה השמחה עברה במהרה בבירה. אלפי חושבים, שרצו לאות במחזה, נהרו

"ים" החולה

הים שבתמונה אינו נמצא כבר על מפת הארץ, אבל לפני 25 שנה הוא שימש זירה לקרב ימי אדיר על זכויות דיג בין שני ישובים שלחופין: קיבוץ חולתא והמושבה יסוד-המעלה. הכוונה היא כמובן לאגם החולה שיושב בניתיים. לפני 25 שנה התפרנסו משלל הדגה שלו דייגים רבים, כמו אלה הנראים בתמונה משליכים רשת למימיו. גליון העולם הזה 755, שיצא לאור בחודש אפריל 1952 עסק בקרב הימי שהיה נטוש אז בין דייגי שני המחנות על זכויות הדיג באגם.

* כיום צלם טיים בישראל.
** כיום כתב הארץ בירושלים.
*** 20 שנה לאחר ייבוש אגם החולה, גילה צוות מומחים אמריקאי, כי במקום בו ניצב בעבר אגם החולה, יש ליצור אגם של מים.